

Üzleti jog XI.

Iparjogvédelem

I. Lényege, helye a jogrendszerben

II. Szerzői jog – iparjogvédelem

III. Az iparjogvédelmi formák rendszere

IV. A szabadalom lényege és korlátai

V. Feltaláló, szabadalmas, szolgálati – alkalmazotti találmány

VI. A szabadalmi oltalom megszerzése, a szabadalmi eljárás

VII. A szabadalom hasznosítása: licencia, kényszerengedély

VIII. Szabadalombitorlás

I. Lényege, helye a jogrendszerben

- **kiindulópont: magánjog/polgári jog**
- a jogalanyok vagyoni és ezzel összefüggő nem-vagyoni, személyi viszonyainak szabályozása
- vagyonjog
 - tulajdonjog („STATIKA”): a tulajdonos
 - jogai
 - kötelelességei
 - kötelmi jog („DIMANIKA 1”):
 - szerződés
 - kártérítés
 - öröklési jog („DINAMIKA 2”):
 - törvényes
 - végintézkedésen alapuló
- személyi jog
 - „ÁLTALÁNOS”: személy, a személyiség polgári jogi védelme
 - „KÜLÖNÖS”: a szellemi alkotások joga: – szerzői jog
 - **iparjogvédelem**

II. Szerzői jog – iparjogvédelem 1.

- „humán”
- műszaki szellemi alkotás
- **közös vonások:** az alkotó ember tevékenységének erkölcsi és anyagi elismerése
 - erkölcsi elismerés: személyhez fűződő jogok: az alkotó személyétől örökre elválaszthatatlan
 - Petőfi: Nemzeti dal
 - Eötvös Loránd: torziós inga
 - anyagi elismerés: vagyoni jogok: az alkotó személyétől elválaszthatók
 - az alkotáshoz – a tárgyhoz – kapcsolódnak
 - kizárólagosság jog az alkotás hasznosítására, mindenki más eltiltása a hasznosításról
 - eladható, elajándékozható, örökölhető
 - » a költemény közlési joga
 - » az inga gyártási joga

II. Szerzői jog – iparjogvédelem 2.

■ eltérő vonások

■ tárgy

■ szerzői jog

- » egyedi
- » megkülönböztethető tudományos, művészeti alkotás (+szoftver)

■ iparjogvédelem

- » műszaki alkotás (**SZABADALOM, HASZNÁLATI MINTA**)
- » termék külső kialakítása (**FORMATERVEZÉSI MINTA**)
- » áruk, szolgáltatások megkülönböztetésére alkalmas megjelölés (**VÉDJEGY, FÖLDRAJZI ÁRUJELZŐ, EREDETMEGJELÖLÉS**)

■ az oltalom megszerzésének módja

■ szerzői jog

- » az alkotás megszületésével = automatikus védelem
- » az alkotónak nincs már teendője a jog megszerzéséhez, csak a mű létrehozása

■ iparjogvédelem

- » az oltalom megszerzése kizárólag: eljárás nyomán
- » kérelemre: az erre kijelölt hatóság – a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala – vizsgálata után

III. Az iparjogvédelmi formák rendszere 1.

- **szabadalom**
- **használati minta**
- **mikroelektronikai félvezető termékek topográfiája**
- **formatervezési minta**
- **védjegy**
- **földrajzi árujelző és eredetmegjelölés**

III. Az iparjogvédelmi formák rendszere 2.

■ szabadalom

■ találmány

- technika területéről származó
- feltalálói tevékenység eredménye
- új
- iparilag alkalmazható

■ szabadalmi oltalom

■ használati minta

- szabadalmaztatható találmány színvonalát el nem érő, de
- a szakembertől elvárható rutintevékenység szintjét viszont meghaladó műszaki megoldások jogvédelme
 - feltalálói lépésen alapuló
 - iparilag alkalmazható

III. Az iparjogvédelmi formák rendszere 3.

■ **mikroelektronikai félvezető termékek topográfiája**

- félvezető, integrált áramkör, chip: térbeli elrendezés, egyedi jelleg
- integrált áramkör elemeinek elrendezésében kifejeződő szellemi alkotás
- topográfia
 - saját szellemi alkotómunka eredménye
 - olyan szokásos részletekből áll, amelyek elrendezése eredeti

■ **formatervezési minta**

- minta szerinti termék (a termék külső megjelenése)
 - újdonság
 - egyéni jelleg

III. Az iparjogvédelmi formák rendszere 4.

■ **védjegy:** árujelző

■ célja

- áruk és szolgáltatások azonosítása
 - más áruktól és szolgáltatásoktól való megkülönböztetése
- ##### ■ grafikailag alkalmazható megjelölés, amely alkalmas rá, hogy
- árut, szolgáltatást megkülönböztessen
 - más áruktól, szolgáltatásoktól
 - feltétlen és feltételes kizáró ok hiánya

■ **földrajzi árujelző és eredetmegjelölés**

■ **földrajzi jelzés:** esetleges kapcsolat

- meghatározott földrajzi területen (táj, helység, ország) előállított termék minősége-hírneve lényegileg e földrajzi származásnak tulajdonítható

■ **eredetmegjelölés**

- meghatározott földrajzi területen (táj, helység, ország) előállított termék minősége-hírneve kizárólag e földrajzi származásnak tulajdonítható
- természeti és emberi tényezők következménye

III. Az iparjogvédelmi formák rendszere 5.

■ + **know how**

- szellemi alkotás, amelyről külön jogszabály nem rendelkezik
- szellemi alkotás
 - társadalmilag széles körben felhasználható és közkinccsé nem vált
 - vagyoni értéke van (gazdasági – műszaki – szervezési ismeretek, tapasztalatok)

IV. Találmány – szabadalom 1.

- **találmány** (tárgy, eljárás, folyamat)
 - műszaki alkotás
 - feltalálói tevékenység eredménye
- **szabadalom**: találmány jogi oltalma
 - lényege: oltalmi funkció
 - kizárólagosság
 - időleges piaci monopolhelyzet
 - a találmány szerinti új termék forgalmazásával új eljárás alkalmazásával kifejlesztője: profitot érheszen el
 - nélküle: kívülállók – utánzással-másolással – a kutatás-fejlesztés költségeit megtakarítva a kifejlesztőnél kedvezőbb piaci helyzetbe kerülhetnének
 - + 2 funkció
 - közgazdasági: ösztönözni, elősegíteni
 - kutatás-fejlesztés megtérülését
 - találmányok megvalósulását
 - alkotótevékenységet
 - információs: ösztönözni, elősegíteni
 - technikai fejlődést azáltal
 - hogy a szabadalmi műszaki információk nemzetközileg egységesített rendszerben rendelkezésre állnak

IV. Találmány – szabadalom 2.

a **találmány** jogi fogalma, a **szabadalmaztathatóság** kritériumai

szabadalmaztatható a találmány, ha

- a technika bármely területéről származik
- feltalálói tevékenység eredménye
- új
- iparilag alkalmazható

részletesen:

■ a technika bármely területéről származik

nem az tehát:

- felfedezés, tudományos elmélet, matematikai módszer
- esztétikai alkotás
- szellemi tevékenységre vonatkozó terv, szabály, eljárás
- számítógépes program
- információk megjelenítése

■ **feltalálói tevékenység eredménye**

„nem-nyilvánvalóság”

- adott területen járatos szakember számára
- nem nyilvánvaló módon következik a technika állásából
- az ismert műszaki megoldásokhoz képest újszerű többletet nyújt

■ **újdonság**

„nem tartozik a technika állásához”

- a technika állásához tartozik: a szabadalmi bejelentés napja előtt
 - a köz számára hozzáférhetővé vált
 - szóban, írásban, használat révén, egyéb módon (oktatásban)
 - abszolút újdonság: világviszonylatban hozzáférhetetlen

IV. Találmány – szabadalom 6.

■ ipari alkalmazhatóság

„hasznosság”

- ipar – mezőgazdaság valamely ágában előállítható, használható
- *nem*: gyógyászati-sebészeti, diagnosztikai eljárások (az orvosi tevékenység nem ipari-kereskedelmi jellegű)

összegezve: szabadalmaztatható a találmány, ha

■ műszaki jellegű

- műszaki feladatot old meg
- „igénypontok” által meghatározható műszaki jellemzőket mutat
- a technika állása szerint nem nyilvánvaló megoldás
- szakember által – a szabadalmi bejelentés alapján – megvalósítható

V. A szabadalom lényege és korlátai 1.

a szabadalom lényege: találmány jogi oltalma

- monopólium
 - jogi eszközökkel
 - meghatározott időre – oltalmi időre – biztosítva
- a feltaláló kizárólagos hasznosítási jogosultsága
 - szabadalmi eljárás során megszerelve
 - jogosultság
 - hasznosításra
 - a bitorlás elleni fellépésre
- jogi védelem: az állam kényszereszközökkel védi
 - a jogosultat
 - a bitorlók ellen
- jogilag védett hasznosítás pozíció: az utánzás időleges tiltása révén

V. A szabadalom lényege és korlátai 2.

a találmány hasznosítása

- kizárólagos jog, de
- korlátai vannak
 - időben: max. 20 évig (oltalmi idő)
 - térben: csak azokban az országokban, amelyekben engedélyeztették

a szabadalmi jog korlátai

- a szabadalmi jog
 - **abszolút**
 - a tv-i feltételek szükségesek, de elégségesek
 - a hatóságnak nincs mérlegelési joga: megadja-e az oltalmat
 - de **nem korlátlan**: a szabadalomból kizárt találmányok köre
 - közzététele/hasznosítása: közrendbe/közérkölcsebe ütközne: közrend: public policy: jogrendszer alapvető értékrendje: elvek/intézmények, pl:
 - ember klónozása
 - humán géntechnológia
 - emberi embrió alkalmazása ipari-kereskedelmi célra
 - állat genetikai azonosságának módosítása
 - génmanipuláció útján létrejött állat
 - növényfajták /állatfajták illetve ezek előállítására szolgáló eljárások

V. Feltaláló, szabadalmas, szolgálati – alkalmazotti találmány 1.

■ **feltaláló** = aki a találmányt megalkotta

jogosultság: az alkotómunkában való részvétel arányában

vélelem: a feltaláló személyére és szerzőségi arányára a bejelentésben foglalt adatok az irányadók – jogerős bírói ítélet megdöntheti

■ személyhez fűződő jogok: forgalomképtelenek, térben – időben korlátlanok, oltalom nélkül is fennállnak

■ névjog: pozitív – negatív névföltüntető jog
megsértése

■ bírói megállapítás

■ abbaahagyás-kötelezés, eltiltás

■ elégtétel-adás, nyilvánosság-biztosítás

■ a sérelmes helyzet megszüntetés

■ kártérítés, közérdekű bírság

■ szabadalmi igényjogosultság

■ feltaláló és jogutódja

■ egymástól független feltalálók közül: az elsőbbségi bejelentő

■ **szabadalmas**: a szabadalmi oltalom jogosultja

■ oltalmi bejelentést tett

■ oltalmat szerzett

■ a szabadalmat

■ maga hasznosítja, vagy

■ másnak erre hasznosítási engedélyt ad licencia/hasznosítási szerződéssel (ez a 3. személy: nem szabadalmas, csak hasznosító)

V. Feltaláló, szabadalmas, szolgálati – alkalmazotti találmány 2.

■ **szolgálati, alkalmazotti találmány**

feltaláló

- individuális tevékenysége
- intézményi keretek között végzett tevékenység: munkaviszony
feltalálói tevékenység folytatása
- munkaköri kötelessége körében: szolgálati találmány
- munkaköri kötelességén kívül: alkalmazotti találmány

■ **szolgálati találmány:** nem magántulajdon

- a szabadalmi igény a munkáltatót illeti meg
- de: értékesítése esetén biz. esetekben: díj illeti meg

■ **alkalmazotti találmány:** magántulajdon

- feltaláló: a szabadalom őt illeti, rendelkezhet vele
- munkáltató: övé a szabadalom hasznosítási joga, de nem kizárólagos, és nem adhat licenciát

VI. A szabadalmi oltalom megszerzése, a szabadalmi eljárás 1.

a szabadalmi eljárás:

- a szabadalmi hatóság
- oltalomengedélyezési eljárása
 - nemzeti
 - nemzetközi

VI. A szabadalmi oltalom megszerzése, a szabadalmi eljárás 2.

■ **nemzeti eljárás**

- a közigazgatási hatósági eljárás szabályai szerint (2004: CXL)
- a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala határozata
- a Fővárosi Törvényszék – kérelemre – megváltoztathatja
- az eljárás szakaszai:
 - bejelentés
 - alaki és érdemi vizsgálat

VI. A szabadalmi oltalom megszerzése, a szabadalmi eljárás 3.

■ bejelentés

a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál

szabadalmi leírás

- cím
- leírás: a technika állásának bemutatása
- igénypontok
 - igénypontok = az oltalom terjedelmének meghatározása
 - egyetlen mondat
 - genus proximum: „tárgyi kör”: ismert megoldások, korábbi találmányok
 - differentia specifica: „jellemző rész”: a találmány megkülönböztető ismérvei
 - a technika állásának leírása
 - az újdonság megállapíthatóságához: a technika állásához tartozás kizárása (ismertté válás)
 - ennek feltétele: a szabadalmaztatható találmányok hivatalos nyilvántartása SZTNH: Szabadalmi Társ
- + bejelentési nap: a bejelentés beérkezésének napja: a Hivatal értesítőt küld róla
- + eljárási díj
- bejelentési díj
- (fenntartási díj)
 - a bejelentéssel egyidőben (a bejelentő mentesíthető alóla)
 - ha 2 hónapig nem: a bejelentést visszavontnak kell tekinteni
- + a bejelentés: elektronikus úton (űrlapon) is lehetséges

VI. A szabadalmi oltalom megszerzése, a szabadalmi eljárás 4.

■ alaki és érdemi vizsgálat

a bejelentés elismerése: a Hivatal hivatalos lapjában (*Szabadalmi Közlöny és Védjegyértesítő*) közli a bejelentés adatait

■ alaki vizsgálat

- alaki követelmények kielégítése
- hiányok: hiánypótlás, nem: visszavontnak kell tekinteni
- újdonságkutatás
 - mi tartozik a technika állásához?
 - mi nem: mi új?

a bejelentés közzététele: az elsőbbség napjától 18 hét elteltével,

a bejelentés napjára visszaható hatállyal

ideiglenes szabadalmi oltalom

- a szabadalom megadásával: véglegesség válik
- szabadalmi jogok: csak a végleges oltalom alapján érvényesíthetők

VI. A szabadalmi oltalom megszerzése, a szabadalmi eljárás 5.

- **érdemi vizsgálat:** a találmány szabadalmaztathatóságának vizsgálata
a bejelentő külön kérelmére (a bejelentés benyújtásakor, legkésőbb az újdonságkutatási tájékoztatástól 6 hónapig kell kérni)
díjköteles: a kérelem benyújtásától 2 hónapig kell megfizetni
a szabadalom megadása: szabadalmi okirat átadás
oltalom: a bejelentés napjától 20 évig
utána: a monopólium megszűnik: bárki által szabadon használható

összegezve: a végleges **oltalom megszűnése**

- az oltalmi idő lejártával
- a fenntartási díjat nem fizették meg
- a szabadalmas az oltalomról lemondott
- a szabadalmat megsemmisítették

VII. A szabadalom hasznosítása: licencia, kényszerengedély 1.

szabadalmi oltalom:

- eddig: statikus oldala
- most: dinamikus oldala

a **hasznosítás, használat átengedése**

a szabályozás

- keretjellegű, szűkszavú: oka: a szabadalomhasznosítás dinamikus jogterület
- diszpozitív: csak kivételesen kógens
- **licencia**
- **kényszerengedély**

VII. A szabadalom hasznosítása: licencia, kényszerengedély 2.

■ **licencia**

- a szabadalmas: engedélyt ad a találmány hasznosítására
 - a hasznosító: ezért köteles díjat fizetni

 - **szabadalmas:** a hasznosítás árendése:
 - szavatosság: jogszatvatosság: 3. személynek nincs akadályozó joga
 - kellékszavatosság: a találmány műszakilag megvalósítható, de nem felel a hasznosítás gazdaságosságáért, nyereségességéért
 - tájékoztatási kötelezettség: a szabadalomra vonatkozó ismeretekről/tapasztalatokról, de találmány megvalósítására vonatkozó ismeretekről (know how) csak külön kikötés esetén
 - **hasznosító:** díjfizetési kötelezettség
 - pénzben
 - egyéb módon (pl.: a gyártott termék egy részének átadása természetben)
- + a hasznosítási engedély 2 fajtája
- egyedi licencia: a licenciavevőn kívül másnak nem ad engedélyt, de maga megtartja a hasznosítás jogát
 - kizárólagos licencia: másnak nem ad engedélyt, és maga sem hasznosít (csak kifejezetett szerződési kikötés esetén)

VII. A szabadalom hasznosítása: licencia, kényszerengedély 3.

■ **kényszerengedély**

szabadalmi kényszerengedély: a szabadalmas kizárólagos joga visszaélésszerű gyakorlásának megakadályozására

■ két esete

- a hasznosítás elmulasztása miatt: ha a bejelentéstől 4 év illetve a szabadalom megadásától 3 év elteltével a szabadalmas a találmányt nem hasznosította (erre nem is tett előkészületeket), illetve másnak sem adott licenciát és mulasztását nem igazolja: a hasznosítási engedélyt kérő kérelmező számára kényszerengedélyt kell adni
- a szabadalmak függősége miatt: ha a szabadalom másik szabadalom (az ún. „gátló szabadalom”) megsértése nélkül nem hasznosítható és az új „függő szabadalom” a régi „gátló szabadalom” szerinti találmányhoz képest számottevő gazdasági jelentőségű műszaki előrelépést jelent. Jellemzői:
 - általában csak belföldi kereslet kielégítésére
 - nem jelent kizárólagos hasznosítási jogot
 - a szabadalmasnak díj jár érte
 - a kényszerengedélyest a szabadalmassal egyenlő jogok illetik meg

VIII. Szabadalombitorlás

■ a **bitorlás** két formája

- **találmánybitorlás** : a találmányi gondolat ellopása. „Ha a szabadalmi bejelentés illetve a szabadalom tárgyát jogosulatlanul más találmányából vették át, a sértett vagy jogutódja követelheti annak megállapítását, hogy a szabadalom őt illeti, illetve kártérítést.”
- **szabadalombitorlás**: kizárólagos hasznosítási jog megsértése, szabadalmi oltalom alatt álló találmány jogtalan hasznosítása
 - fellépési jog
 - szabadalmas
 - bejelentő (ideiglenes oltalom bitorlás esetén)
 - licenciás hasznosító: ha maga a szabadalmas 30 napon belül nem intézkedik
 - jogkövetkezmények
 - bírói megállapítás
 - abbahagyás-kötelezés, eltiltás
 - elégtétel-adás, nyilvánosság-biztosítás
 - a gazdagodás visszatérítése
 - megsemmisítés, értékesítés
 - kártérítés

„nemleges megállapítás” : megelőző védekezés: nehogy a jóhiszemű – bitorlási célzat nélküli – felhasználást a szabadalombitorlás következményeinek kockázata sújtsa. „Aki attól tart, hogy ellene szabadalombitorlás miatt eljárást indítanak, a bitorlási eljárás megindításáig kérheti annak megállapítását, hogy az általa hasznosított termék / eljárás nem ütközik – általa megjelölt – szabadalomba. A nemleges megállapítást kimondó jogerős határozat kizárja, hogy a termékre / eljárásra vonatkozóan később szabadalombitorlási eljárást indítsanak ellene.”